

УДК 37.011.3-051

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Макарчук Вікторія, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-1383-121X

E-mail: makarchukvika10@gmail.com

Добрідень Алла, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-0786-0161

E-mail: alladobruden@gmail.com

У статті представлено результати дослідження ефективності впровадження дистанційного курсу «Основи педагогічної майстерності» для студентів педагогічної спеціальності. На основі аналізу стану проблеми розглянуті зміст, мета, завдання, критерії оцінювання, рівень підготовленості студентів в умовах дистанційної освіти. Проаналізовано отримані результати за визначеними функціями, принципами, формами, методами реалізації педагогічного контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти, набутих у процесі дистанційного навчання на прикладі курсу «Основи педагогічної майстерності» у закладах вищої освіти.

Ключові слова: викладач; здобувач; заклад педагогічної освіти; дистанційне навчання; основи педагогічної майстерності; дистанційний курс; форми, методи дистанційного навчання; система Moodle.

PECULIARITIES OF INTRODUCTION OF DISTANCE COURSE “BASICS OF PEDAGOGICAL MASTERY” FOR PEDAGOGICAL SPECIALITY STUDENTS

Makarchuk Victoria, Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Educational Technologies and Pedagogical Creativity, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-1383-121X

E-mail: makarchukvika10@gmail.com

Dobryden Alla, Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Educational Technologies and Pedagogical Creativity, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-0786-0161

E-mail: alladobruden@gmail.com

The implementation of the Law of Ukraine "On Higher Education" has caused an increase in the requirements on the quality of specialists professional training, which is the main criterion in the assessment of educational institutions functioning on the one hand and an increase of educational requirements on the labour market – on the other. The main goal of professional education is higher qualification specialists training, able to work effectively on the world standards, ready for constant professional development and expansion of educational services, to be aware of scientific information, and have a desire to study not only in Ukraine but abroad. At the present stage of social development, the preference is given to Lifelong Learning; the development of mobile, competitive, high-technological educational environment; the implementation of innovative educational technologies; distance teaching techniques optimization for achieving a high level of professional competences. Taking into consideration all above-mentioned factors, under current conditions, there is an increase in distance learning, which is realized in the framework of distance education and is the key component of updating processes in modern higher education institutions and serves as a powerful integration bridge between the world and native educational spaces. Scientific resources analysis and the researches in theory and practice of the issue, taking into account professional competencies, the content, aim, objectives, evaluation criteria, level of students training under the conditions of distance education, are introduced in this article. The basic functions, principles, forms, methods and means of students' individual work control are determined in the process of distance learning course "The principles of pedagogical skills" in pedagogical education institutions.

Keywords: teacher; student; pedagogical education institution; distance learning; the principles of pedagogical skills; distance learning course; forms and methods of distance learning; Moodle.

Імплементация Закону України «Про вищу освіту» зумовила підвищення вимог до якості професійної підготовки фахівців, що є основним критерієм оцінки діяльності закладу освіти, з одного боку, та підвищення вимог освіти на ринку праці – з іншого. На сучасному етапі розвитку суспільства перевага надається системі безперервної освіти; розвитку мобільного, конкурентного, високотехнологічного освітнього середовища; впровадження інноваційних освітніх технологій; оптимізації методик дистанційного викладання для досягнення високого рівня професійних компетенцій.

З огляду на зазначене, в умовах сьогодення підвищується інтерес до дистанційного навчання як освітньої технології, що реалізується в межах дистанційної освіти і є основною складовою модернізаційних процесів у сучасних закладах вищої освіти, що знайшло своє відображення в нормативних документах: Закон України «Про вищу освіту» [7], Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [8], Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (Наказ МОН № 1115 від 08.09.2020) [3], Закон України «Про Національну програму інформатизації» [12], «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

Теоретико-методологічні основи технологій дистанційного навчання розглядалися вченими: М. Бухаркіною, С. Гончаренком, В. Биковим, М. Моїсевою, Є. Мушкою, Є. Полат; дидактичні основи дистанційного навчання представлені у працях О. Андрєєва, В. Кухаренка, А. Хуторського; психологічні основи системи дистанційного навчання розглядалися М. Жалдаком, Ю. Ільїною, Ю. Машбіцем, М. Назар; науковому забезпеченню дистанційної професійної освіти, організаційно-педагогічним основам дистанційного навчання, проблемам і напрямам дослідження цієї галузі присвячені роботи В. Гравіта, Н. Клокар, В. Олійника, В. Осадчого, С. Сисоєвої, П. Таланчука.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та визначенні особливостей організації дистанційного курсу «Основи педагогічної майстерності» для студентів педагогічних закладів вищої освіти, форм, методів його здійснення та відповідних фахових методик як способу доступу до якісної освіти.

Головною метою професійної освіти є підготовка фахівців вищої кваліфікації, здатних до ефективної роботи на рівні світових стандартів, готових до постійного професійного зростання, розширення спектра освітніх послуг; спроможних орієнтуватися у потоці наукової інформації, які бажають навчатися не лише в Україні, а й за кордоном.

Розвиток дистанційної форми навчання є одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи освіти. На думку А. Семенця, дистанційне навчання сприяє реалізації головних засад освітньої політики демократичних держав – спрямованості навчання й виховання на індивідуальний розвиток особистості, задоволенню й формуванню її інтелектуальних потреб та інтересів відповідно до інтересів суспільства [5].

Отож в умовах світової фінансової кризи, а також скорочення витрат і підвищення ефективності навчання актуальності набуває питання впровадження дистанційної форми навчання у систему вищої освіти. Для успішного рішення цього питання нами проаналізовано різні підходи до визначення поняття «дистанційне навчання».

Міністерство освіти і науки України трактує дистанційну освіту як можливість отримувати необхідні знання віддалено від освітнього закладу у зручний час. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу [4].

За визначенням Ю. Господарика, дистанційне навчання – це освітня система на основі комп'ютерних телекомунікацій з використанням сучасних педагогічних та інформаційних технологій, як-от електронна пошта, телебачення. Це отримання освітніх послуг без відвідування закладу освіти [2, с. 39].

Технології дистанційного навчання, як зазначає Ю. Біляй, – це навчання у віртуальному освітньому просторі, у процесі якого учні можуть перебувати на великих просторових відстанях один від одного і здійснювати обмін повідомленнями як між собою, так і з тьюторами, з використанням електронної мережі [1].

Ми погоджуємося з науковцями, що використання в освітньому процесі технологій дистанційного навчання сприяє зростанню мобільності фахівців та підвищенню ефективності фахової компетентності.

Основними характеристиками дистанційного навчання є відкритий доступ до інформаційних технологій, гнучкість, модульність, можливість самостійно вибирати зміст, спосіб та місце навчання, підвищити свій фаховий рівень підготовки.

На думку закордонних учених (Л. Л. Мохакуда, Р. Л. Мохапатра, С. К. Бехера), дистанційне навчання пропонує розширити сферу надання освітніх послуг за допомогою інформаційного освітнього середовища, відповідно до соціально-економічних вимог ринку праці; дає можливість здійснювати спільну діяльність як викладача і студента, так і студентів один з одним, відкривають реальні перспективи для підвищення якості освіти [9].

Необхідно зазначити, що головні переваги дистанційного навчання перед іншими формами (очна, заочна) отримання освіти не полегшують, а збільшують вимоги як до студентів, так і до викладачів закладів вищої освіти, сприяють формуванню позитивної мотивації до вивчення дисциплін, застосування студентами отриманих знань і умінь у вирішенні нестандартних завдань.

На підставі аналізу наукових джерел та тлумаченні ключового поняття «дистанційне навчання» ми підкреслюємо важливість використання дистанційного навчання в усіх закладах вищої освіти на території України та за її межами.

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини для проведення дистанційного навчання успішно використовується система Moodle (модульне, об'єктно-орієнтоване, динамічне навчальне середовище, яке є вільно-поширюваною системою управління навчальним контентом).

На основі конструктивістського і соціально-конструктивістського підходів, Moodle прагне забезпечити віртуальне середовище навчання за допомогою кількох плагінів, інтеграцію і спільні інструменти для задоволення конкретних потреб студентів.

Як правило, Moodle виконує наступні функції:

- Електронне адміністрування: аутентифікація і реєстрація студентів та викладачів курсів.
- Управління та доставка електронного контенту: завантаження, організація і доставка навчальних матеріалів, що дозволяють студентам завантажувати та зберігати навчальні матеріали.
- Електронне навчання: сприяє взаємодії, співпраці та консультації викладачів та студентів.
- Електронна оцінка: оцінка та звітність викладачів та студентів.

Для прикладу роботи у системі Moodle розглянемо електронний навчальний курс «Основи педагогічної майстерності».

Зазначений курс розміщений у середовищі системи дистанційного навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Доступ до системи дистанційного навчання персоніфікований. Ім'я входу та пароль доступу науково-педагогічні працівники та студенти отримують в адміністратора системи дистанційного навчання зазначеного вище закладу освіти (<http://dls.udpu.org.ua>) [10].

Курс «Основи педагогічної майстерності» за своїм змістом належить до практичних курсів і є інтегрованою дисципліною, що поєднує нові та вже сформовані знання.

Мета викладання курсу полягає у засвоєнні глибоких знань з педагогіки та психології, формуванні практичних умінь і навичок майстерності викладання, культури педагогічної взаємодії та спілкування, використання інноваційних технологій у практичній роботі майбутнього педагога.

Завдання курсу:

- ознайомлення з основами педагогічного процесу;
- вивчення особливостей педагогічної взаємодії;
- удосконалення вмінь пошуку й формулювання мотиваційних засад вивчення фахової проблематики;
- практичне опанування стратегій і технік спілкування;
- формування професійно-педагогічної позиції, потреби у самовдосконаленні творчої особистості майбутнього педагога.

У результаті вивчення навчального курсу студент повинен опанувати такі професійні компетенції:

- усвідомлення сутності та особливостей педагогічної діяльності;
- грамотне застосування понятійно-категорійного апарату курсу;
- розуміння основ педагогічної майстерності та її складових компонентів;
- здатність професійно аналізувати та розв'язувати педагогічні ситуації;
- спроможність до вдосконалення педагогічних здібностей та вмінь педагогічної техніки;
- уміння використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування;
- здатність до опанування техніки мовлення і використання мовленнєвих вимог;
- розуміння сутності взаємодії викладачів і студентів та опанування основних прийомів співробітництва;
- здатність раціонально моделювати та здійснювати самоконтроль власної поведінки;
- усвідомлення ознак театрального мистецтва та опанування акторської техніки;
- уміння діагностувати рівень власної педагогічної майстерності та творчості.

Зміст навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» включає такі матеріали: теоретичний матеріал; семінарські та лабораторні заняття; самостійну роботу; ІНДЗ; тестові завдання.

Згідно з навчальним планом, значна частина годин, передбачених для вивчення дисципліни «Основи педагогічної майстерності», відводиться на самостійне опрацювання.

Самостійна робота майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання є цілеспрямованим процесом, що включає спеціально організовану взаємодію студентів і викладачів та забезпечує індивідуальну освітню траєкторію майбутніх педагогів, побудовану на основі цілісного, особистісного, діяльнісного, компетентнісного та технологічного підходів.

Далі розглянемо етапи проектування технології дистанційного навчання при організації самостійної роботи під час вивчення модуля «Майстерність техніки вчителя та організації педагогічного процесу». На вивчення цього модуля відводиться 20 год. – лекційних, 20 год. – практичних, 40 год. – індивідуальної роботи та 40 год. – на самостійне опрацювання. Під час вивчення модуля, студенти опрацьовують такі теми: «Теоретичні основи професійно-педагогічного спілкування», «Педагогічна техніка вчителя», «Майстерність організації освітньо-виховного процесу». Після завершення вивчення модуля студенти повинні володіти професійними компетенціями, які ми зазначали вище.

Наступним етапом технології дистанційного навчання під час вивчення модуля є вибір методів (проблемно-пошукових; інтерактивних та методу проєктів), форм (індивідуальних, групових, колективних) та засобів оптимізації самостійної роботи.

Розроблений дистанційний курс дисципліни «Основи педагогічної майстерності» містить: тематичний покажчик дисципліни (програма навчальної дисципліни), текст завдання, методичні матеріали (контрольні завдання, методичні рекомендації з виконання практичних завдань, глосарій, педагогічні ситуації, схеми розв'язання

педагогічних задач та інші матеріали).

В основу цього варіанта програми покладено модульний принцип його вивчення. Відповідно до зазначеної мети, завдань та професійних компетенцій зміст програми охоплює два основних модулі:

Модуль I – Творчість і майстерність у педагогічній професії.

Модуль II – Культура педагогічної взаємодії.

Вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності» за допомогою засобів дистанційного навчання здійснюється поетапно:

1. Ознайомлення з навчальним матеріалом курсу (теоретичний блок).
2. Електронний онлайн-контроль після кожної теми.
3. Виконання практичної роботи.
4. Підсумковий контроль (модульний контроль, залік, екзамен).

Розглянемо призначення елементів курсу, що передбачають певні види діяльності студентів на теоретичному етапі.

На думку професора О. Муковоза, електронна лекція – це програмна підтримка традиційної лекції, що дозволяє слухачам не конспектувати її під час читання, оскільки на екранах дисплея висвічуються тези. Крім того, програмне забезпечення дозволяє проводити наприкінці лекції тестування щодо засвоєння навчального матеріалу [11, с. 42].

Особливостями проведення електронних лекцій є те, що вони містять блочну схему побудови матеріалу; використання звуку, анімації; використання мультимедійних елементів; використання проблемних завдань тощо. Під час вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності» використовуємо наступні види електронного лекційного матеріалу:

- електронні онлайн-лекції;
- електронна копія друкованого тексту лекції;
- лекції з мультимедійним супроводом.

Також використання засобів мультимедіа і створення презентацій допомагають викладачу привнести ефект наочності у лекційні заняття і допомагають студентам засвоїти матеріал швидше та в повному обсязі.

Вашій увазі пропонуємо практичний аналіз вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності» за допомогою засобів дистанційного навчання – «Виконання практичної роботи», до якого ми відносимо організацію семінарських занять у режимі онлайн.

Аналіз праць сучасних учених (І. Герасименко, Ю. Триус, В. Франчук) визначають семінар (Workshop) як вид заняття, який надає можливість не тільки виконувати власну роботу, а й оцінювати результати роботи інших слухачів курсу. Для цього викладач може передбачити застосування різних стратегій оцінювання [15, с. 68].

Проведення семінарів сприяє координації роботи колективу і надає можливість різноманітними способами оцінювати роботи студентів. Планування семінарських занять має бути ретельним у порівнянні зі складанням плану семінару в традиційній аудиторії. Темі семінарів відповідають програмі курсу «Основи педагогічної майстерності», розрахованої на заклади вищої педагогічної освіти IV рівня акредитації.

При підготовці до семінарського заняття викладачу необхідно не лише продумати послідовність і зміст питань для обговорення, вправ та задач, а і наперед

ввести план семінару в розділ дистанційного курсу, а всі матеріали до нього заготовити в електронному вигляді.

Важливо також проаналізувати, скільки часу необхідно студенту для виконання кожного запланованого виду робіт. Якщо для участі в семінарському занятті студентам необхідна попередня підготовка, то матеріали для цього викладач розсилає їм наперед. Якщо навпаки необхідно внести ефект несподіванки в розбір питань або рішення задач, то можливості дистанційного курсу дозволяють не «показувати» студентам план майбутнього семінарського заняття передчасно.

У дистанційному навчанні студентів після опрацювання певної навчальної теми широко використовуються семінари-дискусії з розглянутої тематики із застосуванням інформаційних та телекомунікаційних технологій.

На думку Т. Літвінова, семінари-дискусії можуть проходити у нереальному масштабі часу (офлайн), при цьому педагог може оцінити активність кожного слухача. Якщо конференція не модерується (не керується), то кожен учасник бачить на екрані всі тексти питань і відповідей інших учасників семінару [9].

Ефективним інструментом дистанційного навчання під час організації семінарських занять є портфоліо – сучасна освітня технологія, до основи якої покладено метод автентичного оцінювання результатів навчальної та професійної діяльності. Портфоліо в перекладі з італійської означає «папка з документами», «папка фахівця» [13].

Технологія «Портфоліо студента» має на меті формування навичок самостійного спостереження, розсудливості. У процесі здійснення професійної підготовки майбутнього вчителя є очевидним, що його якість неможливо виміряти лише окремими тестами або екзаменами.

Основними вимогами до технології «Портфоліо студента» є: практична, теоретична, пізнавальна значимість одержаних результатів; самостійна діяльність студентів; кінцевий результат проєкту; визначення базових знань з різних галузей; структура змістової частини роботи; оформлення кінцевих висновків, аналіз одержаних даних проєкту.

Результати роботи студентів мають бути оформленими у вигляді відеофільму, альбому, комп'ютерної газети, альманаху, вебсторінки, презентації, комп'ютерної моделі тощо.

Свої портфоліо студенти готують у різний спосіб: паперові, електронні (вебпортфоліо), які відображають зростання професійних досягнень (реалізовані проєкти, участь в олімпіадах, конкурсах, проведені наукові дослідження і результати практичної діяльності тощо).

Під час організації та проведення семінарських занять у режимі онлайн, викладач використовує форум – найпоширеніша форма спілкування викладача й студентів у дистанційному навчанні [14].

Під час роботи форуму можемо розглядати будь-які теми або проблеми дослідження.

Наступною формою практичної роботи студентів під час дистанційного навчання є використання кейс-технологій. Її мета полягає у формуванні практичних навичок студентів щодо організації й методики проведення роботи, прийомів і способів систематизації, узагальнення, оформлення та реалізації результатів контролю.

Основне завдання кейс-технологій полягає у тому, що студенти отримують від викладача навчальні матеріали, основою яких є друковані навчальні посібники, що доповнюються аудіо- і відеоматеріалами, комп'ютерними програмами на різних носіях. За кожним студентом (групою) закріплений викладач (тьютор), який на першому занятті пояснює, як правильно працювати з навчально-методичними матеріалами, а далі проводить консультації, здійснює систематичний контроль та оцінює результати діяльності студентів.

Під час міжвузівського вебінару Л. Ліщинська доводить, що кейс-технології одночасно відображають не тільки практичну проблему, а й актуалізують певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні обраної проблеми; вдало поєднують освітню, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є ефективним в реалізації сучасних завдань системи вищої освіти [6].

Досягнення поставленої мети сприяє збільшенню можливостей освітнього процесу студентів на ґрунті професійної діяльності й практичних ситуацій. Саме тому під час використання кейс-технологій у навчанні студентів найважливішою є проблема визначення професійно орієнтованих цілей.

Ефективним видом практичної роботи студентів у режимі онлайн є підготовка «есе». Цей вид діяльності викладачі можуть використовувати в тих випадках, коли бажають отримати від студента розгорнуту відповідь на питання чи невелику розповідь (вір). На відміну від інших типів питань, «есе» неможливо оцінити автоматично. Викладач виставляє оцінки за питання цього типу «вручну», тобто оцінює суб'єктивно. Загальний відгук до питання – це коментар викладача, який показується студенту після відповіді. Зазвичай містить інформацію про тематику питання, посилання на додаткову інформацію та інше.

Підсумовуючи сказане вище, ми бачимо, що організація практичних занять в онлайн-режимі сприяє впровадженню в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій та використанню їхніх засобів (інтернету, навчальних компакт-дисків, SMART-дошки, використання аудіо-, відеоматеріалів, мультимедійного програмно-методичного забезпечення, телевізійних освітніх програм).

Отож, організовуючи практичну роботу студентів, які навчаються дистанційно, необхідно розв'язати основне завдання – це підбір методів, засобів, форм використання технологій дистанційного навчання студентської молоді. Також необхідно почергово розглядати побудову елементів дистанційного навчання для різних освітніх рівнів або ступенів. Це дозволить нам чітко визначити вимоги до побудови дистанційного навчання з урахуванням доцільності, можливості й економічних чинників.

Важливим етапом у вивченні курсу «Основи педагогічної майстерності» за допомогою засобів дистанційного навчання є підсумковий контроль (модульний контроль, залік, екзамен).

Підсумковий контроль проводиться в кінці вивчення курсу, його завдання – визначити досягнутий рівень підготовки студентів.

Система дистанційного навчання у середовищі Moodle забезпечує надійність контролю та виконання самостійних завдань. При підсумковому контролі знань студентів педагог використовує методи педагогічного контролю, а саме: тестовий; письмовий (написання есе, електронні листи, чат); усний (відеоконференції, онлайн-бесіди, що дозволяє оперативно обмінюватися інформацією або спілкування під час телеконференції).

Один із основних видів підсумкового контролю є тестування, яке надає широкі можливості для індивідуалізації процесу засвоєння знань, забезпечує об'єктивність результатів і, як наслідок, стимулює вплив на ефективне засвоєння навчального матеріалу та оперативність зворотного зв'язку, що сприяє підвищенню якості професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Після завершення вивчення дисципліни «Основи педагогічної майстерності» оцінка підвищення якості професійної підготовки студентів відповідає наступним критеріям: професійна компетентність, професійна позиція, творчий стиль навчання, якість й оперативність вирішення тестових завдань (установка ліміту часу на роботу з тестом).

У сучасних ринкових умовах висувуються високі вимоги щодо підготовки висококваліфікованих фахівців, які володіють дослідницькими вміннями та навичками, здатні швидко адаптуватися до різноманіття у сфері професійної діяльності, орієнтуватися в сучасних інформаційних технологіях. Саме в умовах інформатизації освіти одним з ефективних напрямів удосконалення вищої освіти є використання дистанційного навчання, що:

- виражається в процесі взаємодії студентів та викладачів засобами інформаційних технологій;
- дозволяє апробувати широкий спектр нових освітніх технологій управління самостійною роботою студентів;
- створює умови для розвитку здібностей особистості студентів до виконання різних видів професійної діяльності;
- підвищує інтерес студентів до навчання та формує у них мотивацію до процесу самоосвіти.

Впровадження дистанційного курсу «Основи педагогічної майстерності» в освітній процес студентів денної та заочної форм уможливило оновлення змісту, форм та методів навчання відповідно до сучасних потреб суспільства в інноваційному розвитку; індивідуалізувати процес навчання з урахуванням потреб студента, а також оптимізувати навчання у закладах педагогічної освіти.

Таким чином, дистанційне навчання має низку переваг, а застосування його елементів, методів та форм сприяє ефективності навчання студентської молоді. Розробка курсів дистанційного навчання є складним та тривалим процесом, який потребує глибокого і всебічного вивчення та може бути основою подальшого дослідження розвитку і впровадження дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біляй Ю. П. Методична система підготовки майбутніх вчителів математики та інформатики до використання технологій дистанційного навчання. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.03/Biljai.pdf (дата звернення: 04.09.2021).
2. Господарик Ю. П. Возможности дистанционного обучения истории на профильном уровне. *Преподавание истории и обществознания в школе*. 2005. № 9. С. 39–46.
3. Деякі питання організації дистанційного навчання. Освіта. UA. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/77021/ (дата звернення: 08.10.2021).
4. Дистанційна освіта. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita> (дата звернення: 24.09.2021).
5. Дистанційна освіта в Україні. URL: <http://lib.if.ua/publish2008/1217424966.html> (дата звернення: 20.09.2021).
6. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвуз. вебінару (м. Вінниця,

- 31 берез. 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
7. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 03.10.2021).
 8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 29.09.2021).
 9. Методика и технология. Освіта. UA. URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/25406/ (дата звернення: 21.09.2021).
 10. Наведено приклад роботи з дистанційним курсом, створеним в Інформаційно-освітньому середовищі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <http://dls.udpu.org.ua> (дата звернення: 12.09.2021).
 11. Муковіз О. П. Основи організації дистанційного навчання у системі неперервної освіти: метод. реком. Умань: Жовтий О. О., 2016. 42 с.
 12. Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2011 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування від 03.08.2011 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-%D1%80> (дата звернення: 11.10.2021).
 13. Кадемія М. Ю., Кобися А. П. Розвиток творчої активності студентів ВНЗ на основі використання технології «Портфоліо». URL: <https://archive.kpi.kharkov.ua/files/25918/> (дата звернення: 01.10.2021).
 14. Вебінари як нова освітня інформаційно-комунікаційна технологія. Освіта. UA. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/46395/ (дата звернення: 15.10.2021).
 15. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: метод. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2012. 220 с.

REFERENCES

1. Biliai, Yu. P. (2018). Metodychna systema pidhotovky maibutnix vchyteliv matematyky ta informatyky do vykorystannia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.03/Biliai.pdf [in Ukrainian].
2. Hospodaryk, Yu. P. (2005). *Vozmozhnosti dystantsyonnoho obucheniya istorii na profilnom urovne. Prepodavanye istorii i obshchestvoznaniya v shkole – Teaching history and social studies at school, 9, 39–46* [in Russian].
3. Deiaki pytannia orhanizatsii dystantsiinoho navchannia. (2021). *Osvita. UA*. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/77021/ [in Ukrainian].
4. Dystantsiina osvita. (2021). *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita> [in Ukrainian].
5. Dystantsiina osvita v Ukraini. (2021). URL: <http://lib.if.ua/publish2008/1217424966.html> [in Ukrainian].
6. Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitnia tekhnolohiia. L. B. Lishchynska (Ed.). (2017). *Proceedings of interuniversity webinar*. Vinnytsia: VTEI KNTEU [in Ukrainian].
7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Information of the Verkhovna Rada. (2014), 37–38, article 2004*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Kontsepsiia rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> [in Ukrainian].
9. Metodika i tekhnolohiia. (2021). *Osvita. UA*. URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/25406/ [in Ukrainian].
10. Navedeno pryklad roboty z dystantsiinym kursom, stvorenym v Informatsiino-osvitnomu seredovyshchi Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny. (2021). URL: <http://dls.udpu.org.ua> [in Ukrainian].
11. Mukoviz, O. P. (2016). *Osnovy orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u systemi neperervnoi osvity. Uman: Zhovtyi O. O.* [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia pereliku zavdan (proektiv) Natsionalnoi prohramy informatyzatsii na 2011 rik, yikh derzhavnykh zamovnykiv ta obsiahiv finansuvannia vid 03.08.2011 r. (2011). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-%D1%80> [in Ukrainian].
13. Kademiia, M. Yu., Kobysia, A. P. (2016). *Rozvytok tvorchoi aktyvnosti studentiv VNZ na osnovi vykorystannia tekhnolohii “Portfolio”*. URL: <https://archive.kpi.kharkov.ua/files/25918/> [in Ukrainian].
14. Vebinary yak nova osvitnia informatsiino-komunikatsiina tekhnolohiia. (2021). *Osvita. UA*. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/46395/ [in Ukrainian].
15. Tryus, Yu. V., Herasymenko, I. V., Franchuk, V. M. (2012). *Systema elektronnoho navchannia VNZ na bazi MOODLE*. Cherkasy: ChDTU [in Ukrainian].